

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spector

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת

ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דף מקורות לתשובה ולשיעור בנושא:

כשרות אבקת חלב נכרי בשוקולד

ערך: הרב דוד אברהם ספקטור

שאלה:

האם מותר לאכול שוקולד כשר שמכיל אבקת חלב נכרי?

תשובה:

אבקת חלב נכרי במוצר כשר (עם השגחה מוכרת), כגון בשוקולד מותרת ויש מחמירים.

מקורות התשובה:

א. חלב נכרי

1] שולחן ערוך יורה דעה סימן קטו סעיף א

א] חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו, אסור, שמא עירב בו חלב טמא.
ב] היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ, אם ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו, מותר, אפילו אין הישראל יכול לראותו בשעה שהוא חולב.

2] רמ"א שם

א] ולכתחלה צריך להיות הישראל בתחלת החליבה ויראה בכלי שחולבין בו דבר טמא.
ונהגו להחמיר שלא יחלוב בכלי שדרכו של עובד כוכבים לחלוב בו, שמא נשארו בו צחצוחי חלב של עובד כוכבים
ב] בדיעבד אין לחוש לכל זה.

3] שו"ת הרדב"ז ח"ד, סי' עה, אלף קמז

א] שאלת חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו ואין שם דבר טמא, שיועד זה בבירור, כגון שאין במקום לא גמל ולא חמור נקבה...
ב] תשובה: הדבר ברור כי הגבינה נאסרה במנין מהנדך טעמא דאמרינן בגמרא, אבל לא כן בחלב שחלבו נכרי שאסרו אותו משום חשש דבר טמא.
כללא דמלתא. דאם אין לחוש כלל לדבר טמא, אפילו שאינו בצד העדר, מותר.

4] הפרי חדש יו"ד סי' קטו, סי"ק א

הכלל העולה, דבעיר שלא נמצא שם חלב טמא או שהוא יותר ביוקר מחלב טהור, מותר לקנות מהעכו"ם חלב שחלבו בלא ראיית ישראל כלל. וכן מצאתי המנהג פשוט פה אמסטרדם וכן נהגתי אני גם כן, זולת קצת יחידים הנזהרים בזה.

5] שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קז

א] הפרי"ח מיייתי תשובת רדב"ז דפשיטא ליה דחלב לא נמנו עליו לאוסרה ומשו"ה היכא דליכא דבר טמא מצוי מותרת וכתב פרי"ח שעל זה סמך בהיותו באמסטרדם אכל עמהם חלב שחלבו נכרי ר"ל כי במדינתו מקום שיצא משם שמה שכיחי חלב גמלים מה שאין-כן במדינתנו הנה, מה שכתב באמסטרדם רצונו שנתאכסן אצל ספרדים פורטוגזים שם והם נוהגים היתר עפ"י רדב"ז הנ"ל.
ב] הנה בגוף הדין כבר כתבתי לעיל דעתי מש"ס ופוסקים: ... חלב טמא מגזירה נאסרה במנין בלא פלוג

ג] אך לו יהיה שיהיה דעת כהרדב"ז ועכ"פ איכא דעת רש"י בגמרא ותשובת רש"י ועוד פוסקים דס"ל לאסור ורמ"א וכסף משנה כתב כוונתו ואנו נוהגים כן א"כ אפילו הלכה כאינך פוסקים מ"מ כיון דיש דעה להחמיר כבר קבלנו אבותינו עליהם כאותה דיעה ואסור עלינו בני אשכנז מדינא ואין לו התרה .

6] חזון איש ס' מא, ס"ק ד

א] בשיש פיקוח הממשלה על החלב שלא יערבו חלב טמא והם צפויים לעונש על הזיוף, יש מקום לומר דהוי כשפחות החולבות דמירתתות, וכיושב בצד העדר וכשהוא עומד הוא רואה, והפ"ח כתב דאם חלב טמא ביוקר יש להתיר.

ב] מה שכותב החתם סופר ז"ל לאסור חלב המוברר שאין בו תערובות חלב טמא, תמוה ! שהרי כבר פירשו הפ"ח דהוא דווקא ביש בעיר חלב טמא, אבל אם אין בכל העיר לא חמורה ולא גמלה ולא חזירה ולא סוסיא לא שמענו לאסור.

7] שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן לה

ר' מרדכי יעקב בריש נולד בפולין בשנת תרנ"ו (1896). שימש כרב בכמה קהילות בפולין וגרמניה, ומשנת תרצ"ד, לאחר שברח מן הנאצים, כרב הקהילה החרדית בציריך, עד פטירתו בשנת תשל"ז.

והנה סיפר לי הרב הה"ג ר' משה סאלאווייטשיק, נכד הר"ח, שהוא שאל להחזו"א ע"ז שאומרים עליו שהתיר חלב עכו"ם, והשיב בזה הלשון מה עוד יאמרו עלי, בקרוב יאמרו עלי שאני מתיר ח"ו גם א"א - והעיד לפני איש מהימן ביותר, ששאל לחזון איש על השמנת (סמטענע) של עכו"ם, ואסר לו בפירוש. וגם העיד לפני עוד איש אחר מהימן ביותר שאסר בהוראתו חלב עכו"ם אף לקטן בן ה' שנים. וכנראה מה שכתב בספרו הנ"ל, הוא רק בדרך שקלא וטריה וכלשונו שם יש מקום לומר. ובאמת לא הביא לן שם שום חדשות, דמי לא יודע מדעת הפ"ח דחלב לא נאסר במנין,

...אבל עובדא דמלתא אין מי שיכחיש, דמדור דורות בכל המקומות ואף בערי ספרד (חוץ מאיזה מקומות בספרד) אנו נוהגין לאיסור, ועל זה כתב שפיר החת"ס (סמן ק"ז הנ"ל) דנמצא קולו חומרו, דיש חשש נדר דאורייתא, ומזה לא נגע החזו"א כלל בספרו (גם י"ל, דכל השקלא וטריא קאי רק על האבקת חלב דלא היתה בכלל הגזירה דנאסר במנין).

8] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מז

ובדבר החלב של הקאמפאניעס במדינתנו אשר יש פקוח הממשלה ואם יערבו חלב בהמה טמאה יענשו וגם יסגירו את העסק שלהם שלכן ודאי מירתתי מלערב יש טעם גדול להתיר אף בלא שיטת הפ"ח משום דהעיקר ידיעה ברורה הוא כראיה ממש .

9] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מח

תשובתי הראשונה שיש טעם גדול להמקילין היא נכונה וברורה. אבל ודאי לבעלי נפש מן הראוי להחמיר ואין בזה משום יוהרא .

10] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן לה

א] מן הראוי לבעלי נפש להחמיר, שמטעם זה ודאי ראוי למנהלי ישיבות קטנות שיתנו להתלמידים חלב של אלו הקאמפאניעס שמעמידין ישראל לראות החליבה, ואף שהוא ביוקר מעט .

ב] במקומות הרחוקות שאין שם קאמפאניעס מחלב שישאל רואהו, והוא דבר קשה מאד להשיג חלב שישאל רואה בשעת החליבה אף ליחידים אין להם להחמיר.

11] ברכי יוסף

לענין הלכה במקום שלא יש מנהג בעיר פשוט לכל להקהל, יש להחמיר ודאי. כך פשטה הוראה בכל גלילות טורקיי"ה וארץ הצבי.

ב. אבקת חלב נכרי

12] שו"ת הר צבי יורה דעה סימן קג

א] אבקת חלב תוצרת אמריקא. נשאלתי, ע"ד אבקת חלב הבאה מאמריקא ונעשה בבתי חרושת שלהם מחלב שנחלב ואין ישראל רואהו, אם זה כשר לאכילת ישראל, או לא.

ב] ראיתי בתשב"ץ (בסופו, בחוט המשולש סי' לב) שכתב וי"ל שלא חששו רז"ל אלא לחלב גמלא שדרך אנשי העולם לחלבם אבל חומרטא וסוסיא לא שכיחי למיחלב להו... שבמקום דלא שכיחי גמלים לא גזרו רבנן ומתיר החלב של עכו"ם.

ג] וידוע שבארצות הברית אין גמלים ואין לחוש לחלב גמל ושל חמור ושל סוס או חזיר דלא שכיח שיחלבו אותם

ד] וגם חלב של חזיר הוא מיעוטא דמיעוטא נגד חלב פרה,

ה] ומכש"כ בנ"ד שיש פיקוח ממשלתי ומקפידים מאד שלא לערב שום חלב זולת חלב פרה,

ו]... מכיון דהאבקה לא היתה מעולם נכללת לא בגזירת חלב ולא בגזירת גבינה

ז] ואין בה חשש של אעירובי חלב טמא כמו שנתברר לעיל דהעכו"ם קפיד שלא לערב בה חלב טמא

ח] וגם לא שכיח חלב טמא כלל שם,

ט] ובפרט שיש עונש על המזייף

י] לכן אין מקום לאסור את המותר ולעשות גזירות מעצמנו.

י"א]... אבקת חלב כו"ע מודים דמותרת היא לאכילה.

13] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן יז

אין לאסור את **אבק** זה הנקרא וי"י שעושין מזה...ונמצא ששפיר נתפשט ההיתר להשים אבק זה במיני מאפה ומיני קענדע וכדומה כי הוא **דבר המותר שלא גזרו עליו**.

14] שו"ת ציץ אליעזר חלק טז סימן כה

א] **השאלה**: חברה גדולה בישראל פנתה אלינו בדבר האפשרות ליבא מוצרי שוקולדה משוויצריה לשם מכירה בישראל...קיימת בעיה אחת והיא החלב המסופק עבור השוקולדות הנ"ל. יצאנו איפוא למחלבות המייצרות אבקת חלב עבור השוקולדה הנ"ל (מחלבה אחת) והתברר ללא פיקפוק וללא כל חשש מאיזה שהיא בחינה, כי **הכל מיוצר מחלב פרות טהור** ללא שום תוספת איזה שהיא. ברצוננו לציין כי קיים בשוויצריה איסור חמור מטעם הממשלה של תוספת איזו שהיא (מחוץ לחלב) לאבקת החלב, וגם החלב בא מפרות ואך ורק מפרות. מעבדות משוכללות ביותר בודקות את הרכב החלב ויסודותיו, וכל סטיה מהתקן הממשלתי שפירושו חלב פרות טהור, אין להעלותו על דעת כלל. (ב) הנידון המדובר הא הוא לא עבור לקנות החלב כשלעצמו, אלא הוא עבור לקנות אבקת החלב הנוצר מזה, וביותר דיוק: **לא לקנות אפילו את אבקת החלב כשהוא בעין כי אם על לקנות מוצרי שוקולדה** אשר אחת המוצרים שמהם מיוצרים השוקולדה הוא גם אבקת חלב שמייצרים אותה מחלב עכו"ם, ומכיון שכן א"כ יש לומר דזה **לא כלול כבר בגזירת חז"ל על חלב שחלבו עכו"ם**, וממילא **איננו דבר שבמנין אליבא דכו"ע**, ונשאר רק החשש כשלעצמו **דאולי מעורב בו חלב טמא**, ולזה, כדי להפיג חשש זה **מספיק כבר מה שהרבנות מציריך כותבת** שביררה זאת, וכי נעלה מכל ספק הוא, **שהמדובר בחלב פרות בלבד**, וכמו"כ, שנוסף לזה קיים בשוויצריה **איסור חמור ביותר מטעם הממשלה** על תוספת כל שהוא מחלב מסוג אחר, ובעונשים חמורים על העובר. ג] יודו גם המחמירים **שיש להתיר** על כגון דא.

15] שו"ת שבט הלוי חלק י סימן סו

אבקת חלב בפרט **לדעת החזון איש** כידוע **שנטה להקל**, ואנחנו **בהנהגה מחמירים**.